

ФОРМИ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ У ЗАПОБІГАННІ ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ

Лукашевич С.Ю.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

У статті розглянута система заходів попередження злочинів проти власності. Проаналізовані форми участі громадськості у запобіганні злочинам проти власності. Наголошено на тому, що однією з основних форм участі громадськості у запобіганні злочинам проти власності повинна бути взаємодія між представниками правоохоронних органів та населенням.

Ключові слова: протидія, громадськість, форма участі, злочин, власність.

Лукашевич С.Ю. / ФОРМЫ УЧАСТИЯ ОБЩЕСТВЕННОСТИ В ПРЕДУПРЕЖДЕНИИ ПРЕСТУПЛЕНИЙ ПРОТИВ СОБСТВЕННОСТИ / Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина

В статье рассмотрена система мер предупреждения преступлений против собственности. Проанализированы формы участия общественности в предупреждении преступлений против собственности. Отмечено, что одной из основных форм участия общественности в предупреждении преступлений против собственности является взаимодействие между представителями правоохранительных органов и населением.

Ключевые слова: противодействие, общественность, форма участия, преступление, собственность.

Lukashevych S.Yu. / FORMS OF PUBLIC PARTICIPATION IN THE PREVENTION OF CRIMES AGAINST PROPERTY / Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine

Organization of work on attraction of population to participate in crime prevention is seen as an important component of achieving positive results in combating crime. The ability of law enforcement officers to build relationships with citizens attests to their professionalism and trust of the population towards law enforcement agencies and the effectiveness of its prevention activities in combating crime.

Especially relevant is the question of trust to law enforcement bodies in connection with adoption of Law of Ukraine «On the national police». In article 11 of the Law of Ukraine «On the national police» clearly indicates that police activities are carried out in close cooperation and interaction with the population, territorial communities and public associations on the basis of partnership and is aimed at meeting their needs. Almost 60 % of all crime are crimes against property. At the same time, issues related to public participation in the prevention of crimes against property are poorly developed in domestic science and require further scientific justification.

Forms of participation of public organizations, labor collectives and citizens in preventing crimes against property are: a) discussion on the prevention of crime; participation in perspective and current planning of preventive activities, in the securing of its objectives, forms, collective agreements, joint law enforcement activities, as stipulated in the normative and methodical documents; b) the use of public measures in respect of persons with deviant behavior, in order to prevent their degradation and ensure timely correction; c) individual and group interviews, discussion behavior in a meeting, publications in the press, the establishment of social control over the person; g) implement public control over the observance of legality in the sphere of protection of property, persons who struggle with alcoholism, drug addiction, and the like; e) direct the conduct of raids, patrols in public places to prevent the violation of the order and their terminations.

The effectiveness of the public in the prevention of crimes against property depend on a rational and timely combination of its various forms. One of the main forms of public participation in the prevention of crimes against property proven to be the interaction between law enforcement officials and the population. Organization of work, selection of efficient forms of functioning of public formations will provide the opportunity to optimize the activity of law enforcement system, and improve public confidence in law enforcement.

Key words: resistance, community, participation, crime, property.

Організація роботи із залучення населення до участі у профілактиці злочинів розглядається як важлива складова досягнення позитивного результату у протидії злочинності. Уміння працівників правоохоронних органів будувати взаємовідносини з громадянами свідчить про їх високий професійний рівень та про довіру населення до правоохоронних органів й ефективність її профілактичної діяльності у протидії злочинності.

Особливо актуальним є питання довіри громадськості до працівників правоохоронних органів у зв'язку із прийняттям Закону України «Про національну поліцію» [1]. У ст. 11 Закону України «Про національну поліцію» чітко зазначено, що діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб. З метою визначення причин та/або умов учинення правопорушень планування службової діяльності органів і підрозділів поліції здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад. Рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції. Оцінка рівня довіри населення до поліції проводиться незалежними соціологічними службами в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України [1].

Майже 60 % від усієї злочинності становлять злочини проти власності, що й спонукає докладно розглянути пи-

тання участі громадськості у запобіганні злочинам проти власності.

Кримінально-правові та кримінологічні аспекти запобігання окремим видам злочинів проти власності розглядалися у наукових працях вітчизняних і зарубіжних вчених: В. С. Багиргарєєвої, О. М. Гришко, С. В. Дьоменка, В. В. Ємельяненка, О. В. Ільїна, М. Й. Коржанського, В. В. Кузнецова, А. А. Курашвілі, О. В. Лисоседа, О. М. Литвака, В. О. Навроцького, В. І. Скрибця, О. В. Смаглока, Ю. В. Філея та інших. Водночас питання, пов'язані із участю громадськості у запобіганні злочинам проти власності належать до мало розроблених у вітчизняній науці та потребують подальшого наукового обґрунтування.

Метою статті є виявлення найбільш оптимальних форм участі громадськості у запобіганні злочинам проти власності.

Тісний зв'язок спеціалізованих суб'єктів протидії злочинності з населенням і громадськими організаціями забезпечує доволі високу ефективність запобіжної практики. Відповідно до чинного законодавства більшість спеціалізованих (зокрема частково спеціалізованих) суб'єктів протидії злочинності мають здійснювати профілактичну діяльність у взаємодії з громадськими інституціями [2].

Сім'я, деякі громадські, релігійні організації, ради профілактики, козацькі організації, фонди, рухи та багато інших організацій громадського контролю, а також профспілки, службові особи, окремі громадяни займаються ви-

ховною профілактичною роботою та в змозі відігравати активну роль у протидії злочинам, виконувати завдання ранньої і посткримінальної профілактики [2].

Окремі громадяни реалізують профілактичні заходи як в рамках виконання певних громадянських обов'язків (наприклад, виховання дітей) і суспільного доручення (партійного, профспілкового), так і за власної ініціативи протидіють злочинним проявам, інформують компетентні органи про криміногенні явища та криміногенних осіб [2].

Запобігання злочинам проти власності – це система соціальних і спеціальних заходів, спрямованих на усунення причин та умов, які сприяють вчиненню злочинів проти власності громадян, притягнення до відповідальності осіб, винних у скоєнні таких злочинів, а також психологічну й соціальну реабілітацію жертв цих злочинів [3].

Загальносоціальні заходи запобігання злочинам включають наступне:

1) проведення виваженої і послідовної кадрової політики, що сприятиме: а) викориненню в органах влади проявів корупції, розкрадань і привласнень бюджетних коштів, реалізації невідворотності покарання за подібні факти; б) суворому дотриманню вимог професійної етики, створенню дієвої системи громадського контролю за діяльністю органів влади, запровадженню публічної відповідальності за її результатами;

2) підвищення ефективності національної економіки, розробка і фінансове забезпечення соціально орієнтованого держбюджету, зведення до мінімуму безробіття, продумана пенсійна реформа, суттєві інвестиції в освіту, культуру, медицину, загальнонаціональна боротьба з бідністю тощо;

3) розвиток малого і середнього бізнесу, муніципальної інфраструктури в регіонах, програм доступного і пільгового кредитування, забезпечення першим гарантованим робочим місцем випускників навчальних закладів;

4) подолання «руїни» на селі і в занедбаних виробничих містечках, створення робочих місць і привабливих побутових умов, щоб зупинити відтік молоді до перенаселених обласних центрів;

5) поліпшення морального мікроклімату в суспільстві, відновлення системи виховання підростаючого покоління, повернення довіри народу до владних і бізнес-структур, формування суспільної нетерпимості до будь-яких проявів злочинності [4, с. 124-125].

Спеціально-кримінологічні заходи запобігання передбачають:

1) завчасне виявлення та облік криміногенних осередків і окремих осіб, схильних до отримання майнових благ злочинним шляхом, проведення з ними профілактичної роботи заходами переконання і допомоги;

2) здійснення віктимологічної профілактики серед потенційних жертв майнових злочинів;

3) створення загальнонаціональної бази даних на професійних корисливих злочинців, рецидивістів, лідерів організованих злочинних груп;

4) зниження латентності і підвищення розкриваності злочинів даної категорії;

5) формування культури громадської безпеки населення (співпраця із правоохоронними органами, матеріальне стимулювання викриття злочинців, організація охорони під'їздів, участь у патрулюванні вулиць, місць громадського відпочинку, організація сусідського нагляду за житлом тощо);

6) розробка і впровадження технічних заходів, що забезпечують персоналізований доступ до майна, систему відеоспостереження, надійний технічний захист житла, відповідальне ставлення до зберігання майна тощо;

7) забезпечення безпеки громадян з боку правоохоронних органів у громадських місцях, на автошляхах, за місцем проживання;

8) мінімізація готівкового розрахунку громадян за придбані товари, надані послуги (перехід на карткову систему розрахунків);

9) інноваційна техніко-криміналістична оснащеність правоохоронних органів у розслідуванні злочинів аналізованої категорії;

10) оперативне втручання відповідних силових підрозділів, спрямоване на припинення злочинного посягання, закріплення доказової бази, виявлення і затримання злочинців [4, с. 124-125].

Система заходів попередження злочинів проти власності базується на засадах загальносоціального характеру, які покликані забезпечити необхідний рівень добробуту, культури, виховання та навчання людей. Ця система заходів:

– діє у співвідношенні з соціальною, економічною, виховною, кримінально-правовою політикою держави, яка реалізується через низку цільових програм надання матеріальної та іншої допомоги сім'ям і дітям, попередження правопорушень;

– має самостійну законодавчу базу – комплекс правових актів, що регулюють питання створення оптимальних умов життя, виховання людей, захисту їх прав та інтересів, нейтралізації негативного впливу на них, запобігання безпритульності, аморальним виявам тощо;

– забезпечує діяльність усіх суб'єктів профілактики злочинів, яка спирається на відповідну інформаційно-аналітичну базу та забезпечується бюджетним фінансуванням [5].

Запобігання злочинам проти власності включає в себе систему методів, форм та заходів профілактичної діяльності, яка належить до більш широкої соціальної діяльності щодо попередження злочинності в цілому.

Система заходів, спрямованих на запобігання злочинності з корисливих мотивів, є частиною основної системи запобігання злочинності, але має істотні особливості. Отже, заходи загальносоціального попередження мають бути спрямовані на:

– відновлення системи правового виховання за участю працівників органів юстиції, прокуратури, суду, внутрішніх справ, адвокатури, юридичних служб державних підприємств, органів освіти;

– передбачення у програмах соціального і економічного розвитку регіонів спеціальних відділів культури, спрямованих на концентрацію наявних сил і засобів щодо запобігання бідності та безробіттю, диференційований підхід до забезпечення та підтримки рівня доходів сім'ї: надання соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям, які тимчасово опинилися у скрутному становищі та з об'єктивних причин не можуть вийти з кризи власними силами (втрата годувальника, вимушена міграція тощо); забезпечення гарантованого рівня матеріальної допомоги, соціального, медичного, культурного і побутового обслуговування [5].

Активна участь громадських організацій, трудових колективів і громадян у профілактичній діяльності є гарантією її успіху. Формами участі громадських організацій, трудових колективів і громадян у запобіганні злочинам проти власності є:

а) обговорення питань профілактики злочинності; участь у перспективному і поточному плануванні профілактичної діяльності, в закріпленні її завдань, форм у колективних договорах, спільній з правоохоронними органами діяльності, що обумовлено у нормативних і методичних документах;

б) використання заходів громадського впливу стосовно осіб з відхиленою поведінкою, з тим, щоб запобігти їх деградації і забезпечити своєчасну корекцію;

в) індивідуальні і групові бесіди, обговорення поведінки на зборах, публікації в пресі, встановлення соціального контролю за особою;

г) здійснення громадського контролю за дотриманням законності у сфері охорони власності, особи, боротьби з пияцтвом, наркоманією тощо;

г) безпосереднє проведення рейдів, патрулювання у громадських місцях з метою запобігання порушенням порядку та їх припинень.

Впроваджуються також організаційні форми участі громадськості у профілактиці злочинів. Це й громадські пункти охорони правопорядку, і ради профілактики трудових колективів, добровільні народні дружини, робітничі загони допомоги міліції тощо.

У профілактичній діяльності беруть участь й окремі громадяни, форми їхньої участі такі:

- недопущення антигромадського впливу на дітей;
- створення нормальних умов життя і виховання неповнолітніх;
- життя заходів щодо запобігання, а також припинення протиправної поведінки, своєчасного подання заяв у правоохоронні органи;

- застосування необхідної оборони;
- шефство, наставництво над особами, які стоять на профілактичному обліку [5].

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що ефективність діяльності громадськості у запобіганні злочинам проти власності залежить від раціонального та своєчасного поєднання різних її форм. Однією з основних форм участі громадськості у запобіганні злочинам проти власності повинна бути взаємодія між представниками правоохоронних органів та населенням. Організація роботи, вибір ефективних форм функціонування громадських формувань нададуть змогу оптимізувати діяльність правоохоронної системи та підвищити довіру громадськості до правоохоронних органів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII // Голос України від 06 серпня 2015 року № 141-142 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.golos.com.ua/article/257729>
2. Кушнір О. В. Основні форми діяльності громадських інституцій у протидії торгівлі людьми / О. В. Кушнір [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://goal-int.org/osnovni-formi-diyalnosti-gromadskix-institucij-u-protidii-torgivli-lyudmi/>
3. Копилова М. А. Запобігання злочинам проти власності на курортах АР Крим : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук за спец. : 12.00.08 «кримінальне право та кримінологія ; кримінально-виконавче право» / М. А. Копилова ; Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2011. – 20 с.
4. Кримінологія : Загальна та Особлива частини : підручник / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін. ; за заг. ред. В. В. Голіни. – 2-ге вид. перероб. і доп. – Х. : Право, 2009. – 288 с.
5. Профілактика злочинів : [підруч.] / О. М. Джужа, В. В. Василевич, О. Ф. Гіда та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Джужі. – К. : Атіка, 2011. – 720 с.

УДК 343.8

КОНЦЕПЦІЯ «РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ» КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Марчук А.І.,
к.ю.н., доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національний університет «Одеська юридична академія»

Статтю присвячено дослідженню проблем пенітенціарної діяльності, яка повинна бути спрямована на підвищення рівня психологічного супроводу персоналу кримінально-виконавчої системи, приведення цієї діяльності у відповідність до сучасних вимог, адже від дій кожного співробітника залежить кінцевий результат роботи – належне здійснення пенітенціарної політики. Процес ресоціалізації можна розглядати як засіб протидії професійним деформаціям, оскільки професійна деформація – це не просто «пережиток тоталітарної системи» або прояв національного менталітету, це загальнолюдський соціально-психологічний феномен.

Ключові слова: професійна деформація, засуджені, ресоціалізація, установи виконання покарань.

Марчук А.И. / КОНЦЕПЦИЯ «РЕСОЦИАЛИЗАЦИИ ПЕРСОНАЛА» УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ / Национальный университет «Одесская юридическая академия», Украина

Статья посвящена исследованию проблем пенитенциарной деятельности, которая должна быть направлена на повышение уровня психологического сопровождения персонала уголовно-исполнительной системы, приведение этой деятельности в соответствие с современными требованиями, ведь от действий каждого сотрудника зависит конечный результат работы – надлежащее осуществление пенитенциарной политики. Процесс ресоциализации можно рассматривать как средство противодействия профессиональным деформациям, поскольку профессиональная деформация – это не просто «пережиток тоталитарной системы» или проявление национального менталитета, это общечеловеческий социально-психологический феномен.

Ключевые слова: профессиональная деформация, осужденные, ресоциализация, учреждения исполнения наказаний.

Marchuk A.I. / CONCEPT OF "RESOCIALIZATION OF STAFF" OF THE PENAL SYSTEM OF UKRAINE/ National university «Odessa Law Academy» Ukraine

The article is dedicated to the study of problems of penitentiary activities, that shall be directed toward enhancement of psychological training of the staff of penal institutions, bringing this activity to modern requirements, because the final result – conduct of penal policy depends on acts of every official. Thus, organized management of the staff can guarantee activation of humane factor, contribute to development and application of potentials of every single official, enhancement of his level of qualification, competence, responsibility and initiative. The article deals with the process of resocialization as the countermeasure to professional deformations. Professional deformation is not only the inheritance from totalitarian system, or manifestation of national mentality, it is common socio-psychological phenomenon. Staff of penal institutions usually works in a closed and isolated environment that can bring to loss of flexibility with some time. Methods for education and management of the staff shall be developed in such a way, that would allow to avoid this isolation. The staff shall remain sensible to changes in civil society, where convicts come from and where they must return. The author also states that the concept of resocialization of staff is possible only in conditions of conscious behavior towards this problem, complex use of possible prophylaxis, contribution of the administration to prophylaxis, professionalism of psychologists and staff of departments on work with personnel. Moreover one of the main directions towards reformation of Ukrainian penitentiary activities shall be the change in conscious recognition of this kind of work as a social work. Penal institutions shall be understood not as juridical institutions but rather as social one, where there are not only legal values but also social, up-bringing and psychological and moral values.

Key words: professional deformation, convicts, resocialization, penal institutions.